

Sprawozdanie z I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Obraz czy wizja świata – fotografia w przestrzeni kulturowej”, Warszawa 7–8 grudnia 2017

Monika Szewczyk-Wittek, Monika Janusz-Lorkowska

Podczas konferencji „Obraz czy wizja świata – fotografia w przestrzeni kulturowej”, zorganizowanej na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW, po raz pierwszy spotkali się badacze fotografii z całej Polski. Tematy, które podejmowano, dotyczyły dzisiejszej roli i funkcji fotografii zarówno w nowych, jak i w tradycyjnych mediach oraz w obszarach pozamedialnego komunikowania kulturowego. Dwudniowa konferencja pozwoliła przypomnieć oraz przybliżyć dokonania i osiągnięcia Pracowni Fotografii Prasowej dawnego Instytutu Dziennikarstwa UW i działającej obecnie Katedry Fotografii i Genologii Dziennikarskiej, kształcących studentów na poziomie akademickim od blisko 50 lat. Jubileusz okazał się dobrą okazją do wymiany doświadczeń w kwestii form, metod i możliwości jakościowego nauczania młodych adeptów fotografii.

Referaty koncentrowały się wokół następujących zagadnień:

- Fotografia w projekcie graficznym gazety. Relacja fotografia–tekst w prasie.
- Działania na zbiorach archiwów fotograficznych – reinterpretacje czy kreacje historii.
- Zjawisko migracji zdjęć między mediami tradycyjnymi a społecznościowymi.
- Innowacyjne technologie tworzenia i przekazu fotografii w nowych mediach.
- Fotografia z podróży a fotografia podróżnicza. Co oznacza dzisiaj być fotografem-podróżnikiem.

- Fotograficzna wizja świata w pozamedialnej przestrzeni publicznej.
 - Oryginalne formy wykorzystania fotografii w książce.
 - Formy, cele i efekty edukacji fotograficznej.
- Grono ekspertów reprezentowali naukowcy z Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS, Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, Muzeum Historii Fotografii oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Konferencję otworzył prof. dr hab. Janusz W. Adamowski, dziekan Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie przekazał mikrofon i głos dr. hab. Andrzejowi Kozielowi, kierownikowi Katedry Fotografii i Genologii Dziennikarskiej. Profesor Koziół przedstawił blisko pół wieku działań dydaktycznych w dziedzinie fotografii na stołecznej uczelni, przypominając, że specjalizacja fotograficzna pojawiła się tu po raz pierwszy w 1989 roku jako dwuletnia oferta dydaktyczna w ramach pięcioletnich studiów w Instytucie Dziennikarstwa UW. Dopiero później powstała Pracownia Fotografii Prasowej, która po kilkunastu latach rozbudowywania

i udoskonalania została przekształcona w 2007 roku w Pracownię Fotografii Prasowej, Reklamowej i Wydawniczej. Pracownia działała w ramach nowo utworzonej trzyletniej specjalności fotograficznej, a jej kontynuacją jest Katedra Fotografii i Genologii Dziennikarskiej WDIB, która kształci w trybie pięcioletnim. Jako ojców założycieli specjalizacji fotograficznej profesor Koziel wymienił śp. redaktora Zbigniewa Złotnickiego oraz mgr Annę Zapolską-Downar, przypomniał też nazwiska kolejnych kierowników Pracowni Fotografii Prasowej, Reklamowej i Wydawniczej, a obecnie Katedry Fotografii i Genologii Dziennikarskiej. Byli nimi, oprócz wspomnianego już redaktora Złotnickiego, dr hab. prof. UW Wiesław Sonczyk i prof. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński.

Podczas dwudniowej konferencji odbyły się trzy sesje plenarne oraz cztery sesje panelowe w oddzielnych sekcjach tematycznych. Wystąpienia zaproszonych ekspertów były wielowątkowe. Dotyczyły zarówno teoretycznych, jak i teoretyczno-praktycznych aspektów funkcjonowania fotografii jako medium.

W trakcie pierwszej sesji plenarnej zagadnienie *Fotografie i ich znaczenie* poruszyła dr hab. Marianna Michałowska. Prof. dr hab. Jerzy Olek podjął temat różnorodności fotosfery, zaś prof. dr hab. Jacek Sobczak omówił wybrane przykłady orzecznictwa polskich sądów w kontekście fotografii. Druga sesja plenarna rozpoczęła się od wystąpienia prof. dr hab. Roberta Cieślaka: *Pisać i/czy pokazywać? O możliwych interferencjach w informowaniu słowem i obrazem w prasie współczesnej*. Referat wygłoszony przez dr hab. Agnieszkę Kampkę dotyczył znaczenia symboli narodowych na podstawie analizy okładek tygodników „WSieci”, „Do Rzeczy”, „Polityka”, „Wprost” i „Newsweek”. Po nim dr Marek Knap w wystąpieniu *Radical crop. Niepokój, błąd i podglądanie fotografii edytorskiej* zilustrował praktyczne podejście w projektowaniu graficznym prasy. Tę sesję plenarną zamknął jej prowadzący, prof. Wolny-Zmorzyński, omawiając fotograficzne do-

świadczenia reportera Ryszarda Kapuścińskiego podczas jego pobytów w Afryce.

Sesje panelowe pierwszego dnia konferencji zostały uporządkowane wokół dwóch zagadnień: fotografii prasowej i pozaprasowej roli fotografii. W pierwszej mgr Marek M. Berzowski podjął temat *Ograniczenia fotografii prasowej. Zagadnienie Miejsce i funkcje fotografii prasowej w paratekście. Analiza genealogiczna tygodników opinii* omówił mgr Marek Kasiak. Dr Ewa Modrzejewska wygłosiła referat *Fotografia w wizualnej informacji – rekonesans badawczy*. Panel zakończyło wystąpienie dwóch badaczek – dr hab. prof. UKSW Moniki Przybysz i mgr Karoliny Ołtarzewskiej, które przedstawiły wyniki analiz dotyczące obecności i działalności polityków w najbardziej dziś rozpoznawalnym fotograficznym *social medium*, jakim jest Instagram.

Drugą sesję panelową otworzyło wystąpienie dr Doroty Narewskiej pt. *Fotograficzna wizja świata teologa w pozamedialnych obszarach komunikowania kulturowego*. Po niej temat *Pejzaż społeczny – narracja fotografii* podjęła mgr Kaja Kurczuk. Mgr Monika Janusz-Lorkowska mówiła o fotografii w kontekście ilustracji i literatury kierowanej do najmłodszych w referacie zatytułowanym *Realizm kontra bajkowość. Fotografia jako ilustracja w książce dla dzieci*. W tym panelu pojawiło się zagadnienie dotyczące fotografii w *social mediach*. Referat *Fotografie z życia cyfrowych nomadów na portalach społecznościowych. Czym są i co przedstawiają?* wygłosiła mgr Klaudia Rosińska. Pierwszą sesję panelową prowadził mgr Andrzej Zygmuntowicz (UW), drugą – dr hab. Agnieszka Kampka (SGGW).

Drugi dzień konferencji rozpoczęła sesja plenarna, której przewodniczył prof. dr hab. Robert Cieślak. Wystąpienie dr hab. prof. ASP Zbigniewa Tomaszczuka, zatytułowane *Książka fotograficzna w promocji miasta na przykładzie „Kolekcji wrzesińskiej”*, było połączeniem praktycznych doświadczeń i teoretycznej analizy projektu. Kolejny referat pt. *Wywoływanie*

pamięci – rola fotografii w kompozycji „*Falszy pierzu*” Moniki Sznajderman wygłosiła dr hab. Magdalena Piechota. Dr hab. Tadeusz Kononiuk podjął szerokie zagadnienie *Prawdy obrazu*. To wystąpienie było szczególnie gorąco omawiane podczas dyskusji prelegentów i słuchaczy zaplanowanej na zakończenie sesji.

Sesja panelowa prowadzona przez dr. Pawła Żaka była najbardziej zróżnicowana tematycznie. Dr Michał Jakubowicz wygłosił referat *Publiczne algorytmy fotografii*. Kolejne wystąpienie dotyczyło tematu *Fotografia jako ekwiwalent pojęcia*. Tu dr Wojciech Sternak odniósł się do teorii Villema Flussera prezentowanej w tekście *Fotografia jako definiowanie*. Mgr Katarzyna Choromańska poruszyła temat *Fascynujący świat antynomii*, zaś mgr Konrad Kultys na podstawie wybranych przykładów podjął zagadnienie *Zapis czy kreacja – kąt widzenia kamery a narracja w fotografii politycznej Federacji Rosyjskiej*. Jako ostatnia wystąpiła mgr Nadia Issa z tematem *Cinmagraph – obraz „ożywiony” a intermedialność medium fotografii*.

Ostatnią w tym dniu, czwartą sesję panelową prowadzoną przez prof. Koziela rozpoczął st. kustosz Andrzej Rybicki z Muzeum Historii Fotografii w Krakowie, wygłaszając referat *Wystawa „Niepodległość sfotografowana”, reinterpretacja fotografii dokumentalnej*. Z drugim odczytem

wystąpiła mgr Dorota Stolarska, która mówiła o zmaganiach z historią i tożsamością oraz wykorzystaniu fotografii archiwalnych w pracach Indre Serpytyte i Miki Nitadori. *Jak ożywić archiwa, czyli praca ze zbiorami fotograficznymi w kontekście działań i praktyk artystycznych* to temat, który w kontekście naukowym i praktycznym podjęła mgr Monika Szewczyk-Wittek. Kolejny referat, który wygłosiły dr Magdalena Banaszkiwicz i mgr Anna Duda, pt. *Apokalipsa w perspektywie – fotografia jako świadectwo Czarnobyla*, również dotyczył archiwów fotograficznych, ale mówił przede wszystkim o ich roli dokumentacyjnej. Panel zamknęła licencjuszka Karolina Zajac tematem *Pamięć, wiwifikacja, moryfikacja, sobowtór – fotograficzne metafory Bernda Stieglera w wierszach polskich poetów współczesnych*.

W efekcie z tej niezwykle bogatej tematycznie konferencji powstanie publikacja książkowa. W planach organizatorów są kolejne wydarzenia, w tym konferencje, które, zgodnie z efektami dyskusji podsumowującej, są nie tylko konieczne dla poszerzania wiedzy i możliwości wspólnej, badawczej analizy fotografii jako medium. Ważnym celem planowanych przedsięwzięć jest także integracja badaczy i naukowców oraz stworzenie przestrzeni do dalszych dyskusji i nadanie impulsu kolejnym poszukiwaniom naukowym.